

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Hjemmet og Skolen.

Meddelelser

fra

Latin- og Realskolen

paa Værnedamsvejen

til

Elevernes Forældre.

Nr. 14.

Kjøbenhavn.

1875.

Om Hjemmets og Skolens Samvirken.

Lige fra Skolens Oprettelse har jeg jevnlig, baade mundtlig og i disse Hefter, fremhævet Nødvendigheden af at Hjemmet og Skolen kjende og forstaa hinanden og i Fællesskab arbejde til samme Maal, og at det for Barnet kun kan være til Skade og ofte til ubodelig Skade, naar Opdragelsens to saa betydningsfulde Faktorer ikke arbejde i trofast Samklang. Jo mere og længere vi daglig have havt Lejlighed til at erfare, hvorledes vor Gjerning løftes og lettes ved en samstemmende Medvirkning og hvilken stor Velsignelse vedkommende Elever kunne høste deraf, des inderligere ønske vi, at det mere og mere maa lykkes Skolen at have Hjemmet med i sin Gjerning.

Kaste vi derhos et prøvende Blik paa Tidsaauden og dens stærke Strømninger i de mest modsatte Retninger med det Spørgsmaal i Hjertet, hvorledes den Unge vil være stillet, naar han forlader Hjemmet og Skolen og overgives til disse stærke Strømninger, saa kunne vi neppe være uden alvorlig Bekymring for hans Fremtid. Jo klarere vi øjne de Farer, han er udsat for: at rives med uden Kraft til eget Valg, ud-

Evne til at hævde en personlig Tilværelse og bære et personligt Ansvar, des mere alvorlig og inderlig lyder saa ogsaa Formaningen til Hjemmet og Skolen om at slutte sig sammen, for ved forenede Bestræbelser saa meget som muligt at styrke den Unge til hans farefulde Gjerning i Livet, at forberede ham saaledes, at han ser og i sit inderste Hjerte attraar at naa det rette Maal, og at han kan og med Troskab vil bruge de Hjælpemidler, der kunne støtte ham og atter føre ham paa den rette Vej.

Det kan nu vel heller ikke godt tænkes muligt, at der imellem alvorlige Mennesker kan være Uenighed om, at det er en fælles Gjerning, Hjemmet og Skolen have at udføre, at det er et fælles Ansvar, de bære, og at det kun kan være til Velsignelse for de Unge, naar Opdragelsen og Undervisningen danne en fast sluttet Enhed. Men skal dette store, uskattefulde Gode opnaas, til Held for den Unge, saa er det den første og vigtigste Betingelse, at Hjemmet og Skolen have fælles Endemaal og have Bevidsthed om, at de bære fælles Ansvar, saa at det er den samme Aand, der er den herskende, og der kun vælges og anvendes saadanne Midler, der efter en alvorlig, samvittighedsfuld Prøve erkjendes at ville virke i denne Aands Tjeneste og som med Tryghed og Tro kunne bruges.

Det falder nu vel ikke let i nogen Skoles Lod at kunne vælge sine Elever, det bliver derimod Forældres eller Værgers Ansvar, at de vælge en Skole, de med Tillid og Samstemning kunne slutte sig til og arbejde sammen med; Skolen har opfyldt sin Pligt i saa Hen-

seende, naar den saa klart og bestemt som muligt udtaler sig om sit Endemaal og de derved betingede Virkemidler og samvittighedsfuld vaager over, at Aanden, der styrer hele Gjerningen, er den samme, og at de Midler, den anvender, vedblivende virke i denne Aands Tjeneste. Vi have altid erkjendt, at denne Pligt paa-hviler os, og efter Evne søgt at opfylde den.

De 21 Aar, i hvilke Skolen har arbejdet til samme Maal og væsentlig med de samme Midler og i samme Aand, have givet os rig Lejlighed til at underkaste de ledende Grundsætninger en alvorlig Overvejelse i Erfaringens Belysning: vor Tro paa, at vi ere paa den rette Vej og styre til det ene berettigede Maal og løftes og styrkes af den rette Aand, er kun bleven befæstet, og Modet til at bære Ansvar for de ledende Grundsætningers Sandhed og praktiske Gjennemførelighed er ingenlunde svækket. Hvad der har vist sig mangelfuldt og skrøbeligt i vor Gjerning og er mislykket, har sin Grund i Forhold, der liggè udenfor Skolens Rækkeevne, og i den desværre saa store Skrøbelighed, der klæber ved al Gjerning i Sandhedens Tjeneste.

Netop fordi jeg har saa rig daglig Lejlighed til at se, hvilken Virkning det kan have paa den Unge, og hvorledes selv ofte vanskelige Naturer efterhaanden bringes under den rette Aands Paavirkning, naar Gjerningen udføres i inderlig Tro paa disse Grundsætningers Sandhed og med Hjemmets trofaste, uskatterlige Medvirkning, anser jeg det for min Pligt at udtale det inderlige Ønske, at disse Grundsætninger mere og mere

maa blive de ene ledende, saavel i Skolen som i Hjemmet. Da flere af mine herhenhørende Udtalelser ligge langt tilbage i Tiden, har jeg anset det for hensigtsmæssigt atter at fremhæve det Væsentlige deraf til velvillig Overvejelse.

Om den afsluttende Examen.

Til hvilken Grad af Kundskab og Modenhed Skolen skal føre sine Elever, saavel i Real- som i Latinklasserne, derom give Bekjendtgjørelser fra Ministeriet bestemte Forskrifter, og den under offentlig Kontrol afholdte aarlige Examen har jo den Opgave at prøve de i saa Henseende tilvejebragte Resultater. Skolen skal i Aar for 12te Gang afholde den for Real- og Latin-skoler befalede offentlige Afgangsexamen. At Udfaldet af de afholdte Examina hidtil i det Hele har været tilfredsstillende, saavel for os selv som ogsaa for vore Foresatte, glæder os saa meget mere, som det giver et Vidnesbyrd om, at Maalet kan naas ad den Vej og paa den Maade, der efter vor Overbevisning baader den Unge bedst, og fordi den Frygt, som maaske nogle Forældre have næret med Hensyn til den endelige Examen, derved maa være bleven beroliget.

Skolen vilde jo rigtignok føle sig meget lettet, naar den i et godt Examensudfald tillige kunde finde en Tilstaaelse af, at dens Ansvar, eller idetmindste dog dens Hovedansvar, i alle Maader var fyldestgjort. Hvorledes vilde ikke Vejen blive banet og Virksomheden lettet,

naar Skolen paa alle Trin paa hvilkensomhelst Maade turde efterstræbe dette og kun dette Maal. Den vilde prise sig heldig stillet, naar den turde tilegne sig Navnet af en god Skole, i Fald dens Elever toge en god Examen.

Men allerede det naive Skjøn, der paa Følelsen har Bevidsthed om Skolens almindelige Opgave, nærer dog vistnok Tvivl om, hvorvidt Skolen har gjort nok, naar den har bragt sine Elever til at tage en god Examen. Den daglige Erfaring viser jo desværre ikke saa faa unge Mennesker, der have et godt Hoved og have taget deres Examiner med Ære, uden at de dog hos Iagttageren kunne fremkalde Følelsen af Glæde og Tryghed; hvo der kommer i Berøring med dem, føler, at der er noget, og det noget væsentligt, der mangler dem. Der gives jo vistnok Forældre, der have bragt store Ofre for deres Børn, men dog kun have fundet en kortvarig Glæde i den heldig bestaaede Examen, og bittert sørge over, at dette »noget» mangler; især er dette Tilfældet med Forældre, for hvem Livets Maal er gaaet op og der have fundet den Maalestok, efter hvilken Livets forskellige Goder rettelig kunne vurderes med Hensyn til Menneskets hele Tilværelse. Af dem erkjendes det levende, at Kundskaber og den ved dem erhvervede Modenhed i Tænkning og Fremstilling ikke er Livets højeste Gode, at der maa komme noget andet til, naar de skulle faa sand Betydning og Værd for den Enkelte og for Samfundet.

Og set fra Videnskabens og Kulturens Standpunkt kunde der opkastes Tvivl, om der er sket nok, naar de unge Mennesker kun føres til at tage en god Examen,

thi der gives jo ogsaa unge Mennesker, der desuagtet indolent slaa sig til Ro ved de Lavrbær de have vundet, der ikke vise Længsel efter fuldstændigere at modtage den Arv, Kulturen stiller til deres Raadighed, og der intet gjøre for at forvalte og forøge den med Troskab og efter Evne.

En offentlig Examen giver altsaa ingen tilstrækkelig Betryggelse for, at Kandidaten i alle Maader har naaet et saadant Standpunkt og en saadan Udvikling, som maatte ønskes; Examensbestemmelserne tyde ogsaa hen paa, at der gives én Side af Undervisningen, hvis Resultater ikke kunne fremstilles til en Examen og bedømmes ved numeriske Værdier, men som Undervisningen dog maa stræbe at tilvejebringe, naar der skal blive Tale om en sand Dannelse.

En offentlig Examen kan saaledes vel forvisse sig om Kandidatens Kundskaber i »Religion», men den kan intet afgjøre med Hensyn til den sædelige og religiøse Dannelse, der »ved Siden heraf» er erhvervet. Føler den offentlige Examen allerede sin Afmagt, selv naar den kun vil prøve »hvilken almindelig Dannelse og aandelig Modenhed Kandidaten under det tilbagelagte Skolekursus har erhvervet», hvor meget mindre maa den saa føle sig i Stand til at undersøge, om og i hvilken Retning Gemyttet og Karakteren har udviklet sig. En Examen kan prøve, om Undervisningen har gjort Kandidaten bekendt med Livets Opgave; men om Skolen har ladet sig det være magtpaaliggende at fremkalde Bevidstheden om det Ansvar, der paahviler enhver med Hensyn til denne Opgaves Løsning, om den

af alle Kræfter har arbejdet paa at fremkalde en inderlig Attraa efter for Alvor at løse denne Opgave, dette kan en Examen lige saa lidt afgjøre, som om og hvorvidt Skolen gjennem hele sit Apparat har søgt at befrugte og styrke Elevens Evne til at kunne det; det er vel ikke muligt for en Examen at faa fat paa og blotte den røde Traad, der i denne Retning muligen slynger sig gjennem hele Undervisningens og Tugtens Detail.

Alle ere enige i, at Kundskaber og intellektuel Modenhed hos et ungt Menneske kun da fremkalde Følelsen af Glæde og Tryghed, naar det kan ses, at han staar under et højere Herredømme og i sin hele Færd besjæles og ledes af en højere Attraa, og at der kun da kan være Tale om en erhvervet sand og grundig Dannelse, naar det unge Menneske med sine Kundskaber og sin Modenhed træder i Idéens Tjeneste. Gives der vel et sørgeligere Syn end et kundskabsrigt og begavet ungt Menneske, der blaseret og idéforladt styrer ud i Livet uden at søge den frelsende Havn! Er han ikke ligesom et stolt bygget, rigt ladet Skib, der uden Ror er en Bold for Bølgerne! Hvilken Fader eller Moder kunde vel tage fejl af Maalet og undervurdere Opdragelsens Betydning og Ansvar, naar Øjet derimod falder paa et ungt Menneske, hos hvem der med Kundskaben og Modenheden ogsaa tillige er Bevidstheden om et tilsvarende højere Ansvar, der for Alvor vil det gode og rette, der ydmyg og fordringsløs øser af Vidsdommens Væld og af alle Kræfter kæmper mod de Fjender, ethvert Menneske jo bærer hos sig selv.

Og hvo tør vel nægte, at den Unge har dyb Trang til og med Rette kan gjøre Fordring paa at føres til dette Maal. Denne Ret og Trang bliver betydningsfuldere, jo yngre Barnet er, jo mindre det altsaa er istand til selv at kunne vælge og bestemme og væрге sig imod, at ensidige, materielle Hensyn gjøre sig gjældende. Paa hvert Trin af Udviklingen drages Skolen til Medansvar for, om den for Alvor stræber efter at denne Ret og Trang sker Fyldest.

En Skole, der vil gjøre Forældrene Regnskab for sit Formaal, vilde ikke sige den hele Sandhed, naar den ikke tillige vilde vedkjende sig det Medansvar, der paahviler den med Hensyn til Opdragelsen, naar den ikke tillige vilde antyde, at og hvorledes den stræber at lade Tugten og Undervisningen virke i Opdragelsens Tjeneste. Det kunde jo tænkes, at en Skole nøjagtig opfyldte alt det, der skulde gives igjennem den offentlige Examen, medens dens hele Virksomhed dog vilde være forkastelig, set i Opdragelsens Belysning og med Elevens Ret og Trang for Øje. Her mødes Skolen og Hjemmet i et tungt og fælles Ansvar, her kan den Ene ikke undvære den Anden.

Den intellektuelle Udvikling kan fremmes uden Hjemmets direkte Medvirkning, det er i denne Henseende ikke nødvendigt at paalægge Hjemmet byrdefulde Forpligtelser, naar det blot borttrykker Hindringer og bevarer for vildledende Fristelser, og det er ikke nødvendigt, at Forældrene selv ere i Stand til paa ethvert Trin at kunne forstaa og vurdere Skolens undervisende Virksomhed.

Men ganske anderledes stiller Forholdet sig, forsaavidt Skolen tillige har et opdragende Formaal og igjennem Undervisningen og Tugten tilsigter at paavirke Gemyttet og Karakteren. Her maa den nøjeste Samvirken finde Sted, Skolens og Hjemmets Maal maa her være det samme og staa lige fast og klart for begge; her er en gjensidig Forstaaelse og Overensstemmelse absolut nødvendig.

Da det Offentlige ikke kontrollerer denne Side af Skolens Virksomhed, er det jo ene overladt til Forældrene at have et vaagent Øje med, at og hvorledes Skolen fyldestgør det Ansvar, der paahviler den; paa dette Gebét ere Forældrene Skolens eneste Tilsynshavende. Og der kan vel neppe tænkes noget Tilsyn, der i denne Henseende kan give en større Betyggelse for, at Elevens Ret og Trang sker Fyldest; thi ikke blot ere Forældrene ved Kjærlighedens naturlige Baand paa det inderligste knyttede til Eleven, men de have jo med Hensyn til Opdragelsen fælles Ansvar med Skolen og have daglig Lejlighed til at se, om og hvorledes Eleven paavirkes af Skolen.

Ogsaa for Skolen er det en Betyggelse, at dette Tilsyn finder Sted, og at den derved kan blive gjort opmærksom paa, hvor den i de enkelte Tilfælde griber fejl. Den skal altid stræbe efter paa bedste Maade at benytte de Vink, Oplysninger og Paamindelser, den modtager fra Børnenes naturlige Værger; den har derhos den Overbevisning, at ogsaa Hjemmet vil vise samme Modtagelighed og Imødekommen, naar Skolen henvender sig med Ønsker til det. Gid da Skolens

og Hjemmets Samvirken maa være til sand Velsignelse for Børnet!

Hjemmearbejde, Skolearbejde.

Sammenligner man den Tid, Børnet er sysselsat paa Skolen, med den Hjemmearbejdet tager, saa ses det jo let, at Arbejdet paa Skolen lægger langt mere Beslag paa dets Tid end Hjemmearbejdet. Vel voxer den Tid, som Skolen gjør Regning paa til Hjemmearbejde, med Elevernes tiltagende Evne til selvstændig (med den Hjælp Skolen yder ham i saa Henseende) at udføre dem, saa at Kvartererne efterhaanden voxer til ligesaamange hele Timer, men den naar langt fra ikke, selv paa de øverste Trin, den Tid som Elevernes Arbejde paa Skolen medtager.

Tænker man nu tillige paa den Paavirkning og de Vilkaar, Eleven arbejder under paa Skolen, og den Indflydelse det kan have for hans hele Udvikling, naar han i 4 til 6 Timer daglig i 10 til 12 Aar paavirkes af en Undervisning, der er anlagt paa at støtte den opdragende Virksomhed, saa er det vel indlysende, at Hovedvægten maa lægges paa den Gjerning, Eleven udfører i selve Skoletiden, og at Skolens Bestræbelser først og fremmest bør gaa ud paa at bringe ham til med voxende Inderlighed og Troskab at hengive sig til denne Gjerning.

Saalænge Eleven ikke magter at hengive sig helt til Undervisningen, ville de Arbejder, han udfører hjemme,

om han overhovedet udfører dem selv, som oftest bære Vidnesbyrd om Overfladiskhed, Hastværk og Interesseløshed, og for ham og den umiddelbare Undervisning paa Skolen have en mere end tvivlsom Værdi. Der ligger meget mindre Magt paa hvor længe Eleven har været om sit Hjemmearbejde; Tiden kan være lige lang, men ikke lige nyttig; en Time, han helt og holdent hengiver sig til sin Gjerning hjemme, vil have langt større Udbytte for hans heldige Udvikling end tre Timer, han nødes til at sidde over sit Arbejde; Hovedsagen er, hvorledes han har udført det.

Først naar han har naaet det Standpunkt, at han af egen Drift udfører sit Hjemmearbejde, enten det nu er Pligtfølelsen eller Lysten der vinder Magt over ham, giver dette Arbejde et Udbytte, hvorved hans Gjerning paa Skolen støttes; først da kan der være Tale om en Vexelvirkning og Sammenhæng imellem Skolearbejdet og Hjemmearbejdet. Det kan altsaa ikke være Skolen ligegyldigt, hvorledes Eleven bliver færdig med sit Hjemmearbejde, om han gør det selv, eller om det er Andres Hjælp han har at takke for det. Det vil ikke være overflødigt at fæste Opmærksomheden noget nærmere paa dette Punkt, der ingenlunde er uden praktisk Betydning.

Det er Skolens Opgave ved den Undervisning, den giver Eleven, at sætte ham i Stand til selvstændig og uden fremmed Medvirkning at udføre de Hjemmearbejder, der opgives ham; den maa derfor betragte det som skadeligt for hans fremtidige Udvikling, naar hans Lektier hjemme gennemgaas med ham eller han paa anden Maade hjælpes med sine Arbejder. Hjemmet

har efter Skolens Formening gjort sit, naar det bortrydder alt, hvad der kan aflede Elevens Tanker og Opmærksomhed fra hans Arbejde, følger hans Fremgang med Interesse og opmuntrer og styrker hans Vilje, naar den synes at tabe i Kraft og Udholdenhed. Naar Eleven derimod har Udsigt til Hjælp hjemme, er der langt mindre Opfordring for ham til stadig og inderlig Opmærksomhed for at tilegne sig og blive Herre over Undervisningsstoffet, hvorfor ogsaa Erfaring viser, at saadanne Elever snart komme til at staa tilbage for dem, der lære at hjælpe sig selv. Om ogsaa Elevens Bestræbelser for at udføre et Arbejde uden Hjælp i enkelte Tilfælde mislykkes, saa er derved intet tabt, thi Skolen faar da Lejlighed til at se, i hvilken Retning den maa give yderligere Hjælp og Anvisning, medens den bliver ledet paa Vildspor, naar den bringes til at anse Eleven i Stand til at udføre det Arbejde, han dog ikke selv har udført. Og denne Sag har endnu en anden Side: Eleven maa vænnes til at føle et Ansvar ligeoverfor Undervisningen. Medens han paa den ene Side trygt maa kunne fremføre sin Anmeldelse om, at han ikke har udført et eller andet Arbejde, naar han har Bevistheden om at Skylden ikke ligger hos ham, maa han paa den anden Side ogsaa føle alvorlig Uro, naar han maa sige sig selv, at han ikke har gjort, hvad han burde og kunde. Det er af Vigtighed, at der allerede tidlig frembringes den Alvor, der maa føles ligeoverfor bestemte Pligter, at Eleven ikke vænnes til at sige: jeg kan ikke! hvor det skulde hedde: jeg gider ikke! men til at tage sine Kræfter sammen

ligeoverfor sit Arbejde. Det er Synd at berøve ham den Spore og Belønning, der ligger i Følelsen af ved egen Anstrængelse at have overvundet Vanskelighederne. Medens Skolen saaledes i Almindelighed ikke noksom kan advare imod den Hjælp, der ofte ydes Eleverne ved deres Hjemmearbejde, indrømmer den villig, at der gives Tilfælde, i hvilke en midlertidig Hjælp kan være fornøden. I disse Tilfælde vil den imidlertid sætte sig i Forbindelse med vedkommende Forældre og træffe nærmere Aftale med dem, ligesom den vel ogsaa tør haabe, at de ærede Forældre ville henvende sig til den, naar de skulde anse en saadan Hjælp for ønskelig.

Skolen søger idelig at opmuntre Eleverne til at gjøre deres Hjemmearbejde uden Hjælp, og vi have Alle set, hvilken Glæde en Elev føler ved selv at have gjort sit Arbejde, og hvorledes han saa er ganske anderledes udholdende ved Undervisningen. En utidig eller for længe ydet Hjælp ved Hjemmearbejdet bliver ikke alene til Skade for den intellektuelle Modenhed, men tillige i høj Grad for den personlige Udvikling.

De gode og de slette Hoveder.

Det turde vel ikke være overflødigt, men vilde kaste Lys over flere Spørgsmaal, at fæste Blikket paa de Vilkaar, under hvilke de gode og daarlige Hoveder som oftest arbejde og leve.

En Elev, af Naturen meget heldig begavet og udstyret med et særdeles indtagende Udvortes og behagelige Manerer, faar ug. i alle Discipliner, er altid øverst i Klassen, vinder alle Præmier, bliver feteret i Skolen, i Hjemmet og i Selskabslivet. Alles Hjerter ere aabne for ham og hans Ros er paa alle Læber, og alle disse Lavrbær vinder han uden særlig Anstrængelse. Han maatte jo være baade blind og døv, naar han ikke skulde lægge Mærke til al den Virak og alle disse Lovtaler, ja han maatte jo næsten være mer end et Menneske, naar han ikke skulde holde sig for bedre end sin Broder, der er ringere begavet og dertil af et mindre heldigt Udvortes, med kejtede Manerer, og som naturligvis ikke roses og fremhæves, uagtet han arbejder strængt og har et Hjerte saa kjærligt og trofast som nogen, fuldt af Længsel efter ogsaa at tilfredsstille sine Forældre og sine Lærere og at komme ud i Livets Solskin.

Det er vanskeligt at afgjøre, hvem der er mest udsat for at tage Skade, enten den første eller den anden. Medens denne bliver ydermere forknytt og maaske medtager fra Barndomsalderen Misundelsens Braad og en bitter Stemning, trues hin af Hovmoden og Indbildskheden. Lykkeligst for begge Parter er det, naar disse Farer undgaas, men heldigst vistnok for de gode, brillante Hoveder. For Skolen og Hjemmet, der jo særligen ere kaldede til at dele Lys og Skygge éns i Ungdomsaarene og at være den unges Værge, bør det være en særlig Opgave at holde igjen, hvor Sædvane og Praxis vil føre paa Afveje, og at gjøre Vilkaarene

noget mere ligelige der, hvor dette kan ske. Hverken Hjemmet eller Skolen kan forandre en medfødt Begavelse, men de have det begge i deres Magt at lægge Vægten særlig paa den Side, der bør efterstræbes og kan naas af enhver Grad af Begavelse: Troskaben i Arbejdet. Skolen vedkjender sig gjerne, at den efterstræber dette Maal, at den for Alvor gjør sig Umage for at befri sig for det Trylleri, brillante Evner og et heldigt Udvortes udøver, og at lade sin Adfærd imod de forskjellige Elever og Adkomsten til dens Tilfredshed være afhængig af den Troskab og Inderlighed, med hvilken Eleven hengiver sig til sin Opgave, uden Hensyn til om de frembragte intellektuelle Resultater ere store eller smaa. Og i de Tilfælde og Øjeblikke, hvor den ikke naar dette Maal, maa den beklage, at dens Forfængelighed her har været større end dens Kjærlighed. At den ikke gjør Brug af den sædvanlige Karaktergivning, ikke har øverste eller nederste Pladser i Klasserne, at den ikke uddeler Belønninger for de bedste Arbejder, men at den derimod anerkjender den gode Vilje og Troskaben i Gjerningen hos Eleven, hvor Lejlighed gives, sligt vil kun retteligen kunne vurderes med hin Bestræbelse for Øje. Det vilde være Skolen en stor Hjælp, om Hjemmet medvirkede i denne Retning; Eleverne ville saa langt lettere lære at forstaa, hvorfor Læreren ofte er utilfreds med en Elevs Arbejde, uagtet det er ulige bedre end en anden Elevs Arbejde, med hvilket Læreren var tilfreds, noget, som nu ikke saa sjelden falder Børnene vanskeligt at begribe. En Samvirken i denne Retning kan være til stor Vel-

signelse for Eleven, idet han derved kan ledes til at vurdere Dyden højere end Talentet, Hjertelaget højere end Intelligensen, Troen højere end Viden.

Om Opflytningen.

Det vil vistnok være hensigtsmæssigt at henlede Opmærksomheden paa de Hensyn, der ere de ledende ved Elevernes Opflytning. Skoleundervisningen har nemlig ganske anderledes end Privatundervisningen at kæmpe med en Vanskelighed: den forskjellige Begavelse hos Eleverne. I Privatundervisningen, der væsentligen kun har med den enkelte at gjøre, mærkes de Ulemper, der følge heraf for Undervisningen, meget mindre; der fortrædiges ingen, om man aldrig gaar saa langsomt frem med den enkelte, i det højeste sættes Lærerens Taalmodighed og Udholdenhed paa Prøve. Ganske anderledes stiller Forholdet sig med Skoleundervisningen. De Elever, der ere sammen i én Klasse, skulle følges ad og modtage samme Undervisning. Derfor er det en absolut Fordring, at alle de Elever, der ere i én Klasse, ogsaa have Modtagelighed og de nødvendige Forudsætninger for den Undervisning, der gives. Savner en Elev dette, bliver Undervisningen nødsaget til enten at dvæle saa længe ved denne enkelte, at de øvrige Elevers Fremskridt derved utilbørligen bliver forsinket, eller ogsaa

at lade den enkelte sidde uden at deltage i Undervisningen. Vel indtræffe disse Ulemper sjeldnere i større Skoler, hvor Elevantallet tilsteder Oprettelsen af Aarsklasser, men de føles alligevel ikke saa sjelden, og Skolen bør derfor være betænkt paa at raade Bod paa denne Ulempe for at forebygge, at enten Klassens eller den enkeltes Tarv ikke sker Fyldest. I saa Henseende er der to Tilfælde, der vel maa sondres. Der gives nemlig Elever, der ere godt, ofte særdeles godt begavede, men alligevel volde Vanskeligheder i den Klasse, de ifølge deres Alder høre til. De mangle enten de moralske Egenskaber: Viljen, Lysten, saa at de ikke kunne holde Tankerne sammen ved Undervisningen og jaske deres Arbejde af, eller ogsaa er det visse positive Forudsætninger der mangle dem i et eller andet Fag, medens de ellers godt følge med. I første Henseende er det ligegyldigt, i hvilken Klasse Eleven er, thi Vanskeligheden ligger ikke i Undervisningen, men i ham selv, og her er det væsentlig den opdragende Virksomhed, der maa vise, hvad den formaar. En saadan Elev bør bringes til at følge med den Klasse, der svarer til hans Evner. I sidste Tilfælde vil der som oftest kunne raades Bod paa den specielle Ulempe, dels ved at der ydes ham en særlig Haandsrækning ved Undervisningen selv, forsaavidt Tiden tilsteder det, dels ved at han faar en Extrahjælp udenfor Skolen. Skal den imidlertid stifte den tilsigtede Nytte, er det nødvendigt, at den netop træffer de Punkter, det kommer an paa, at der altsaa træffes en bestemt Aftale med Skolen.

Væsentlig anderledes stiller Forholdet sig med de Elever, der ere svagt begavede, og der, om de endogsaa ved Aarets Begyndelse nogenlunde kunne følge med Klassen, dog længere hen ikke formaa at holde Skridt med den uagtet al anvendt Flid og Troskab. Der kan hverken Opdragelsen eller Undervisningen hjælpe til at bringe Eleven til at passe til Klassen, der maa der efter Skolens Overbevisning drages Omsorg for, at Klassen passer for Eleven. Det vilde her være et stort Fejlgreb, om man ved Privatundervisning vilde søge at hjælpe; den vil kun bidrage til at frembringe en Drivhusplante, uden at Modtageligheden og Kraften forøges; der er ikke andet for, end at hvad man ikke kan vinde i Kraften maa man vinde i Tiden. Det vilde være en ubillig og uretfærdig Fordring, naar man af mindre begavede Elever vilde forlange ligesaa hurtige Fremskridt, som af de begavede. Skolen vilde gjøre sig delagtig i denne Uretfærdighed, naar den flyttede en Elev op i en højere Klasse, der af den angivne Grund manglede Modtagelighed for den Undervisning, der skal meddeles i den; det er derhos ikke saa sjelden, at der komme nye Gjenstande til i den højere Klasse, hvorved der altsaa komme nye Vanskeligheder til de gamle, som ikke ere overvundne. Slige Elever lide langt mindre ved at sidde 2 Aar i samme Klasse end ved idelig at forceres frem uden dog at formaa at tilvejebringe et kun nogenlunde tilfredsstillende Resultat. Men her træffe Skolen og Barnet paa en Anstødssten. Det betragtes ofte som en Skam eller Straf, naar saaledes en Elev bliver tilbage. Denne Anskuelse

er imidlertid, hvad allerede vil ses af ovenstaaende, aldeles fejlagtig. Der er jo intet at straffe, intet at skamme ud, tvertimod der er jo al Grund til at være tilfreds med et Barn, der gjør hvad det kan. Man vilde gjøre højlig Uret imod et saadant Barn, der bliver siddende i en Klasse, om det skulde høre ilde derfor. Kun naar Barnet ikke benytter sine Evner, hvad enten de ere mange eller faa, naar det er efterladende i sine Pligter, fortjener det Tiltale, men ikke fordi det har ringere Evner og kræver længere Tid til sin Udvikling. Skolen yder sin Tilfredshed og sit Bifald ikke efter de forskjellige Evner, men eftersom disse Evner benyttes med større eller mindre Troskab. Det mindre begavede, men trolig fremadstræbende Barn bør behandles med samme Kjærlighed, som det begavede; det bør betragtes som en Fejl, naar Naturen i enkelte Tilfælde gaar over Optugtelsen og man taber Taalmodigheden ligeoverfor et tungtnemt Barn. Skolen har anset det for nødvendigt at henlede Opmærksomheden paa dette Punkt, for derved, saavidt det staar til den, at forebygge, at ikke noget, der netop gjøres i Barnets sande Interesse og efter en omhyggelig Overvejelse imellem alle dem, der have med det at gjøre, ses i en falsk Belysning.

Om vanskelige Elever.

I de Tilfælde, hvor Eleven er velartet og villig hengiver sig til Skolens Paavirkning, sættes Hjemmets Tillid ikke synderlig paa Prøve; alt gaar godt, der er ingen Klager, der saare, der stilles ingen Fordringer, der besvære. Det vilde jo være unaturligt, om ikke Forældrene med Velvilje og Tilfredshed saa paa det Forhold, der saa er imellem Eleven og Skolen. Her er ingen Modsætning og Strid imellem Eleven og Skolen, Forældrene sættes ikke i den ubehagelige Nødvendighed at skulle vælge, med hvem de ville holde.

Det er først de vanskelige Naturer, der bringe det til en Prøve paa, hvor stærkt Baandet er imellem Skolen og Hjemmet. I hver Skole findes der jo Børn, der ikke ere lette at vinde og lede, der af deres Vaner og naturlige Tilbøjeligheder stærkt drives i en anden Retning end den, Skolen vil lede dem hen i. Her er der altid en Kamp at bestaa, og ikke saa sjelden en saare haardnakket. Ja, kunde Skolen omskabe disse Børn med en Tryllestav eller ved udvortes Midler tilvejebringe det forønskede Resultat, saa var der ingen Fare at befrygte. Men man bør jo ikke overse, at det er en Pligtens og Kjærlighedens Gjerning, Eleven skal udføre, naar det tilbudte skal modtages og faa frugtbargjørende Kraft hos ham, naar Dannelsen skal være mere end et Skin, der skjuler en aandelig Tilværelse, der er magtesløs med Hensyn til enhver idéel Attraa og Virksomhed. Man bør ikke overse, at det netop

er Pligtfølelsen og Kjærligheden, hvorpaa det skorter hos disse Elever, og at Resultatet uden dem ikke kan naas paa en tilfredsstillende Maade. Man kan vel, som et gammelt Ordsprog siger, nøde Hesten til Vands, men ikke til at drikke. Med slige Børnenaturer er det heller ikke anderledes. Om endogsaa Skolen gjør sig nok saa megen Umage og anvender al mulig Omhu paa dem, saa vil Resultatet dog kun være mistrøstende, saalænge Eleven ikke har Respekt for sine Pligter og Skolen ikke har vundet hans Hengivenhed. Ved slige Naturer er det især, at Vanskelighederne ved en trofast Samvirken imellem Hjemmet og Skolen træde frem.

Det barnlige Instinkt er jo overordentlig skarp-sindigt og ikke mindst hos saadanne Naturer, hos hvilke den evindelige Kamp, i hvilken de som oftest leve, ikke lidet har bidraget til at udvikle det, og opdager snart, hvor Gjærdet er lavest, og naar der kommer en Mislyd imellem Skolen og Hjemmet. Det er en paa-faldende Forandring, der foregaar i en saadan Elevs hele Forhold til Skolen, naar han opdager et saadant Brud. Skolens Indvirkning synes fra nu af ofte at være magtesløs. Om Eleven end ikke ligefrem bliver studs og gjenstridig, saa vidner dog hans hele Udseende og Adfærd om, at han haaber ved første Lejlighed at kunne afkaste Aaget, der nu bliver ham forhadt, medens det dog hidtil var ganske taaleligt. Han bliver nu endogsaa farlig for de af sine Kammerater, der endnu ikke have erhvervet synderlig Fasthed og Herredømme over sig selv. Han begynder at sætte ondt

for Skolen og at forvanske dens Gjerning. De Arbejder, han havde begyndt at udføre ganske taaleligt og enkelte Gange endda ganske bravt, blive nu i højeste Grad jaskede, og Formaninger, Advarsler og Straffe virke som oftest kun til ydermere at forhærde hans Sind. Det er ikke saa uforklarligt, at Forældre, selv om de ikke have været aldeles blinde med Hensyn til deres Barns aandelige Tilstand, men mulig længe i Forvejen have ført en forgjæves Kamp med det og nu længes efter Hvile og vente alt af Skolen, tabe Modet og Tilliden, naar de se, at de alligevel skulle være med og maaske mere alvorligt og udholdende end før, naar de se, at Resultaterne ofte dog blive saare ringe. Fejlen ligger jo i, at de nu vente alt af Skolen, vælte alt Ansvar paa den og kun stille sig iagttagende og kritiserende til den uden at ville dele Arbejdet med den fornødne Udholdenhed, at de ikke ville indse, at de Pligter, som væsentlig vedrøre Opdragelsen, ikke ene kunne overtages af Skolen, men først og fremmest paahvile Hjemmet. Kommer hertil endnu Skinsyge over den Myndighed, med hvilken Skolen virker, og saaret Forfængelighed over, at en saadan Elev ikke er saa godt stillet i Skolen som andre Elever, saa svinder det sidste Haab for Skolen, thi saa staa der saa mange Bagdøre aabne for en saadan Elev, at Skolen ikke formaar at holde ham. Vel indtræffe slige Tilfælde i denne Yderlighed kun sjelden, men de ere af en saa sørgelig og forstyrrende Natur, at Skolen anser det som en hellig Pligt af alle Kræfter at bidrage til at forebygge dem.

Man behøver iøvrigt slet ikke at gaa til denne Yderlighed; paa alle Trin viser det sig, at en Mangel paa Forstaaelse og Samvirken imellem Hjemmet og Skolen i høj Grad forøger de stedfindende Vanskeligheder, medens det Gud ske Lov ogsaa paa den anden Side viser sig, at der kun gives faa Naturer, der i Længden kunne staa sig imod en Kamp, der i Kjærlighed, med Alvor og Udholdenhed føres i Forening fra Skolen og Hjemmet. Selv om de vanskelige Elever endogsaa ofte ikke strax bringes til, at man i alle Tilfælde kan være sikker paa dem, ville de dog som oftest blive paavirkede saa meget, at de komme i alvorlig Kamp med sig selv. Og dette er et stort Fremskridt, som ikke noksom kan paaagtes og som kræver den omhyggeligste Pleje. Naar Hjemmet og Skolen kun holde sammen i denne vanskelige Periode, hvor Eleven snart staar og saa atter falder, hvor Haabet og Frygten idelig skifte hos dem, der skulle lede det, saa vil det efter Skolens Erfaring yderst sjelden slaa fejl, at Barnet giver tabt og tilsidst dog villigen modtager den Haand, der vil lede det til Freden. I hvert Tilfælde vil Kampen dog blive saa alvorlig, at der kan næres Haab om, at det gode endelig vil sejre, om endogsaa ofte først længe efter endt Skolegang. Hvormange dygtige og ædle Mennesker have ikke maattet gjenne-gaa denne Udviklingsgang og først i Livet udkæmpet den Kamp, der begyndte i Barneaarene; alle have de vistnok vel-signet den Haand, der ikke blev træt af idelig og idelig at hjælpe dem paa den rette Vej, alle ville de takke

de Bestræbelser, der gik ud paa at kalde Samvittigheden til Live.

Bedømmelsen af Skolegjerningen.

Det vilde ikke fremme Skolens Virksomhed synderlig, om Forældrene ogsaa samstemmede med Skolens almindelige Maal, hvis de derhos dog i det Hele nærede Mistillid til de Midler, hvorved Maalet søges naaet. Det vil vistnok ikke slaa fejl, at det barnlige Instinkt meget snart vil opdage og dele denne Mistillid, og at der i Barnet vil fremkaldes en Tvivl, hvorved Skolens Bestræbelser ville svækkes, og det netop i høj Grad ved saadanne Elever, der have størst Trang til Skolens usvækkede og fulde Paavirkning. Det er jo en Kjendsgjerning, der ogsaa stadfæstes i Børneverdenen, at den menneskelige Natur er saa tilbøjelig til at dække egen Skrøbelighed ved andres, hvad enten denne er virkelig eller kun indbildt.

Det vilde neppe være foreneligt med en god Samarbejden at dadle Skolens Indretninger, Foranstaltninger eller Paabud i Børnenes Paahør, men stemme langt bedre saavel med Forældrenes som Børnenes velforstaaede Interesse, naar man ikke udtalte Dadel eller Tvivl i Børnenes Paahør, men derimod direkte henvendte sig til Skolen for at faa Oplysning om, hvad der maatte forekomme forfejlet eller uforstaaeligt. Det vilde da maaske ikke sjelden vise sig, at det, som vakte Tvivl

og som man var tilbøjelig til at forkaste, var Frugten af lang Erfaring og Eftertanke, eller et Brudstykke af et helt System, der maa kjendes, før det enkelte bedømmes. Ofte viser det sig ogsaa, at Tvivlen eller Utilfredsheden ene har sin Grund i en falsk Beretning fra Elevens Side. Der er mange Ting, der tage sig ganske anderledes ud paa Skolen end i Elevens Beretning i Hjemmet; det er utroligt hvad ellers brave Elever ved Hjælp af Phantasien kunne lave ud af de simpleste Ting af Verden, ikke at tale om, hvorledes vanskelige Naturer kunne sætte sammen og male ud og det med særlig Hensyn til de Svagheder, de have afluret Hjemmet. Og i de Tilfælde, hvor det, der vækker Mishag, virkelig ligger i et begaaet Misgreb eller en Uagtsomhed fra Skolens Side, forhindres en Gjentagelse neppe ved en Dadel, der ikke kommer til Skolens Kundskab, men kun ved en direkte Henvendelse til den. Der han ikke anvendes for megen Varsomhed for at modvirke den hensynsløse, smaalige Kritiseren, der synes mere og mere at blive Tone hos en stor Del af Ungdommen; det sker sikrest derved, at de Voxne foregaa med et godt Exempel, begrænse deres Kritik og anbringe den der, hvor den kan gjøre Virkning. Skolen vil paaskjønne saadant, og den skal altid have et aabent Øre for og med Velvilje modtage de Meddelelser, Forældrene ville gjøre den i Barnets Interesse. Dens Virksomhed lettes overordentlig, naar den kan røgte sin daglige Gjærning i den betryggende Forudsætning, at Forældrene aabent og ligefrem ville henvende sig til den, naar der er noget, der ligger dem paa Hjerte.

Skolen føler sig saameget mere forpligtet til at henlede Opmærksomheden paa dette Punkt, da den ikke i samme Grad som Hjemmet har Midler til sin Raadighed, hvorved de Tvivl, der ved en hensynsløs Kritik vækkes og næres, og som ofte føres langt ud over den tilsigtede Grænse, kunne tilintetgjøres, da den savner den naturlige, medfødte Kjærlighed, der ikke alene gjør, at Barnet bøjer sig under Hjemmets Tugt og Formaning, men som tillige dækker alle Hjemmets Fejl og skjuler dem for Andres Øjne. Er ikke den Tilbøjelighed, som saa mange Elever have til at fortælle om de Fejl, de tro at have opdaget i Skolen, et Bevis paa, at de staa i et andet Forhold til Skolen end til Hjemmet? Det er saa naturligt, at Barnet ofte ubevidst er tilbøjelig til at træde i en vis Kamp med Skolen. Medens det i Hjemmet har havt en stor Frihed, Frihed til at kunne drømme og lege saa meget som det vilde, medens det i Hjemmet næsten overalt fulgte sin egen Vilje, skal det i Skolen stadigen arbejde, det maa ikke falde hen i Drømmesland, det skal give Afkald paa den tilvante og kjære Frihed og stadig følge Andres Tankegang, og desuden anvende en Del af sin Tid i Hjemmet paa Skolearbejder. Det er sandelig et saadant Offer for Barnet, at man vel maa bære noget over med, at det til Gjengæld fører en lille Krig med Skolen. Men anvendes der ikke i Tide den fornødne Varsomhed, hjælper Hjemmet med sin Kjærlighed ikke til, saa vil der i Tiden kunne udvikle sig et Forhold, der er i høj Grad farligt for Eleven og som Hjemmet ofte for sildig angrer

ikke at have forebygget. Thi naar den Tid kommer, da Barnet ikke længere alene tilhører Hjemmet, men tillige med nysgjerrige Blikke ser ud i Verden, naar det staar paa Grænsen af Barndomsalderen, skulde da Hjemmet ikke føle Trang til en kraftig Medvirkning fra Skolens Side, Trang til igjennem Sandhedens Lys at faa den Taage spredt, hvori Fristelsen saa ofte søger at indhulle det barnlige Sind, skulde det da ikke være en stor Velgjerning, om Skolen formaaede at holde den Unge ved Visdommens Kilde og støtte ham i hans ofte saare vanskelige Kamp for et nogenlunde sikkert Fodfæste. Men hvor skulde den faa Kraften dertil, naar den Tillid hos Eleven, der udfordres, var bleven svækket ved hensynsløs Kritik? Selv hvor Forholdet imellem den enkelte Familie og en Skole opløses, bør man være meget forsigtig med, at ikke Elevens Agtelse for Skoleundervisningen overhovedet derved faar et Knæk; ved hensynsløs Bedømmen af den enkelte Skoles Gjerning vækkes der hos Eleven Tanker, der i de nye Forhold, i hvilke han træder ind, kun kunne være farlige for hans heldige Udvikling. Det er let at rive ned, men det er sandelig ikke let at bygge op igjen. Ved en saadan hensynsløs Kritiseren i Barnets Paahør vindes der jo slet intet, men anrettes kun altfor ofte ubodelig Skade. Har Skolen et stort Ansvar med Hensyn til Barnet ligeoverfor Hjemmet, saa bør der ogsaa indrømmes den en dertil svarende Ret.

Om Forsømmelser.

Naar Øjet fæstes paa Skolens endelige Formaal, maa vel den enkelte Dags eller Times Gjerning tage sig højst ubetydelig ud. Det er derfor vel ikke saa besynderligt at adskillige Forældre og Elever mene, at det ikke kommer saa nøje an paa en enkelt Dag eller en enkelt Time, og at Eleven derfor af og til ønskes fri for Skolen, naar der er en Fødselsdag eller lignende Anledning.

Elever, der have anmodet om Fritagelse for at nyde en eller anden Fornøjelse, have vistnok sommetider modtaget det Indtryk, at Skolen ikke gjerne seer en saadan Fritagelse. Skolen vedgaar da ogsaa villig, at dens Bestræbelser gaa ud paa at gjøre slige Forsømmelser saa sjeldne som mulig. Dette kunde nu for mange synes at være et Pedanteri eller endog en Streng-
hed, der ikke kan bringes i Samklang med det humane Forhold, Skolen ellers søger at staa i til Eleverne. Det er derfor neppe overflødigt, at Skolen udtaler sig noget nærmere om dette Punkt. Det hører til de smaa Ting, men en rigtig Vurdering deraf vil let forebygge Misforstaaelse.

Vel er det saa, at det, Barnet udretter i en enkelt Time eller en enkelt Dag, kun er ringe i Sammenligning med det, der skal naas, og var der ikke Tale om andet end det lille Tab, Eleven lider, vilde Skolen naturligvis gjerne paatage sig den Ulejlighed at oprette dette Tab og derved bidrage til, at Eleven kunde nyde

en længselsfuld attraaet Fornøjelse. Skolen paatager sig jo meget villig den langt større Ulejlighed at hjælpe de Elever, der ved Sygdom eller af berettigede Aarsager have maattet forsømme Undervisningen, til at indhente det forsømte. Men her er Tale om meget mere. Naar Eleven træder ind i Skolen, skal han bringes under Pligtens Herredømme og gjøres oplagt til at paatage sig den Opgave, at udføre de mange smaa Ting med Troskab, og Skolens Hverv er det at styrke Troskaben og bidrage sit til, at Eleven kan staa imod, naar de smaa Fristelser komme, der ville lokke ham fra at opfylde sine Pligter. Og der gives kun faa Elever, der ikke, naar de ofte søge Fritagelse for Skolen, have en umiddelbar Følelse af og bære Vidne om, at de svigte Troskaben og give efter for en Fristelse. Og deri ligger just Faren. Naar Skolen virker til, at Eleven betragter og behandler de smaa Ting som vigtige Ting, og naar den stiller en nøjagtig og samvittighedsfuld Opfyldelse af disse Pligter som en væsentlig Betingelse for, at Eleven kan staa i et godt Forhold til den, saa kan den ikke godt staa lige overfor de samme Elever og sige: Ja, det er kun en ringe Ting, du forsømmer; det, du ønsker, er vigtigere. Den vilde svigte sin Opgave, naar den ikke i et saadant Øjeblik, hvor Fristelsen sejrer over Pligten, vilde skærpe Pligtfølelsen. Af og til indtræffer ogsaa det Tilfælde, at en Elev beder sig fritaget nogle Timer om Formiddagen, for i den Tid at gjøre sit Hjemmearbejde til den næste Dag færdigt og saaledes gjøre sig Eftermiddagen fri til en Fornøjelse, men det er jo blot at lægge Forsømmelsen

af det, der skulde gjøres, om paa et andet og det endnu uheldigere Punkt.

Ligesaaдан synes det jo at være med at komme for silde om Morgenens, og dog maa Skolen lade sig det være magtpaaliggende at vække Følelsen hos Eleven af, at her ikke er Tale om 1 eller 2 Minutters Forsømmelse, men at han har givet Vidnesbyrd om, at Pligtfølelsen ikke har været stærk nok hos ham.

Selv set fra Fornøjelsens Standpunkt, vil Eleven jo nyde den med en langt større Frejdighed og Inderlighed, naar han har Følelsen af, at han først har opfyldt sin Pligt. Ikke sjelden bliver dog Barnet kjed af Tiden og godtgjør saaledes, at det havde været bedre, om Fritagelsen fra Skolen havde været kortere. Skolen kan mærke en kjendelig Forskjel paa dem, der tit, og dem, der næsten aldrig søge Fritagelser, og den kan ikke andet end se med stor Glæde paa en Elev, hos hvem Attraaen efter Fornøjelse staar under Pligtens Herredømme.

Og naar vi kaste et Blik paa Livets Forhold, maa vi da ikke erkjende det for en stor Dyd, naar vi se denne Troskab i smaa Ting. De Pligter, en Moder har at opfylde, ere jo som oftest og enkeltvis betragtede smaa Ting, og dog højagte vi den Moder, der med Troskab varetager disse Pligter. Er ikke det, der udrettes igjennem denne Troskab, en stor Velsignelse for Huset, en Velsignelse, der savnes, hvor Fornøjelsen sættes over disse smaa Ting.

Er det i det hele taget ikke højst farligt at vænne sig til at prutte med Pligten, at ville inddele i smaa

Ting og i store Ting. Sandelig, der hører en langt større Kraft til at være udholdende og tro i de smaa Ting, end der fordres til at udføre en eller anden stor Gjerning.

Skolen nærer det Haab, at de ærede Forældre samstemme med den i de her antydede Anskuelser, og at de ville være meget varsomme med Tilstaaelsen af slige Fritagelser og ikke miskjende Betydningen af, at Skolen gjør Vejen til dem noget trang.

Alderen for Optagelsen i Skolen.

I hvor ung en Alder Skolen kan modtage Elever, beror paa, hvorvidt Barnet er modtageligt for Undervisningen. I tvivlsomme Tilfælde vil en lille Prøvetid, som Barnet tilbringer paa Skolen, jo snart afgjøre om det har den fornødne Modenhed. Skolen er indrettet paa at modtage Elever ligefra Hjemmet i omtrent 6 Aars Alderen uden al særlig Forberedelse, altsaa uden at de kjende Bogstaver eller ere øvede i det, der ofte anses for nødvendigt for at begynde en egentlig Skoleundervisning. Skolen maa saa meget mere ønske at faa Barnet lige fra Hjemmet, uden at det har nydt nogen egentlig Undervisning, som den ingenlunde kan dele den Anskuelse, at man ikke behøver at tage det saa nøje med den første Undervisning, at paa dette Trin en hvilkensomhelst, kun nogenlunde samvittighedsfuld Undervisning kan være god nok, og at billigst

Kjøb dér er bedst Kjøb. Denne Anskuelse indeholder en Vildfarelse, der i sine Følger ofte er højst fordærlig for Barnets hele fremtidige Udvikling. Det er ikke alene højst misligt, at det første Stadium af Barnets Udvikling, der kan anses som omtrent afsluttet ved det 10de Aar, paa denne Maade saare let falder i to Dele, der ingeniunde altid staa i Forbindelse med hinanden og hvoraf den første, der ofte besørges uden klar Bevidsthed om den første Undervisnings særlige Formaal og om de Midler, Opnaaelsen af dette Formaal nødvendig kræver, langtfra altid er en Forberedelse til den sidste. Er den Opgave, der er stillet Skolen, overhovedet ingeniunde let at løse, saa er den dobbelt vanskelig paa det første Trin, hvor ligesom Broen skal lægges fra Hjemmet til Livet, og Barnets ubundne Virke- og Videlyst skal begrænses og ledes. Dersom den første Undervisning ikke gik ud paa andet end paa at lære Barnet mekanisk at læse, skrive og regne, saa vilde det være en ganske anden Sag. Men en Dressur, hvor godt den endogsaa udføres, er jo endnu langt fra at være en Undervisning. Vilde vel nogen, der vil opføre en Bygning, som Fundament tage til Takke med nogle Sten og Stumper, der vare henkastede uden Plan og uden Bevidsthed om det, hvortil de skulde tjene; vil derimod ikke enhver Bygmester forbeholde sig selv at lægge Grunden, naar han skal overtage Garanti for Varigheden? Af hvad Grund skulde det være anderledes ved Undervisningen. Det er dog et betydningsfuldt Vendepunkt i Barnets Liv, naar det begynder »at gaa i

Skole», de første Indtryk ere jo ogsaa her de varigste, netop fordi de ere de første.

Er det økonomiske Hensyn, der ere de bestemende, er det vistnok ofte at foretrække, at lade Barnet et Aar længere være uden al Undervisning, istedetfor at der ofte lægges en Grund og Barnet faar Vaner, den fremtidige Undervisning skal have Ulejlighed med at bortrydde, hvilket sjelden sker uden Ulemper for det. Det er en Selvfølge, at Eleven ligesom Skolen er bedst tjent med, at han begynder sin Skolegang strax med et nyt Skoleaar (i August).

Meddelelser om Eleven mellem Skolen og Hjemmet.

Det er saare naturligt, at Forældrene gjerne ville have at vide, hvorledes Barnet paa Skolen stiller sig til den Opgave, dér er at løse, og hvorledes Skolen er tilfreds med det.

Overalt hvor Forholdet mellem Børn og Forældre er kjærligt og aabent, hvor der hos Børnene er en god og let modtagelig Naturbund og Hjemmet har den fornødne Indsigt, Tid og Alvor til at tage sig tilbørlig af Børnene, vil et aarvaagent Øje let finde Svar paa herhenhørende Spørgsmaal i Barnets Livsytringer og hele Væren. Der er som oftest lidet eller intet at føje til det Billede, Forældrene ved en saadan umiddelbar Iagttagelse af Barnet have dannet sig om dets Forhold

paa og til Skolen; en særlig Meddelelse fra Skolens Side er i slige Tilfælde kun en Bekræftelse paa, at den har samme Syn paa Barnet som Hjemmet. Der er ingen naturlig begrundet Trang til hyppige og detaillerede Meddelelser.

Anderledes stiller derimod Sagen sig, hvor disse heldige Betingelser i mindre eller større Omfang mangle. Hjemmet kan saaledes endnu have savnet Lejlighed til igjennem længere og mere omfattende Erfaringer at erhverve Sikkerhed i at bedømme de ofte saare forskjellige Livsytringer hos Børnene, saa at der endnu, og især hos Forældre for hvem Børneopdragelsen fra Begyndelsen af er en Samvittighedssag, kan fremstaa Tvivl om, hvorvidt Noget, der viser sig hos Barnet, er eller kan blive farligt. Livets Forhold lægge ogsaa ofte saa stort Beslag paa Forældrenes Tid, at de med den bedste Vilje ikke altid kunne yde deres Børn det fornødne Tilsyn, saa at de ofte maa stole paa, at Børnene i den Tid, de ere overladte til sig selv, efterkomme de Paalæg, der ere givne dem, eller at det Tilsyn, der er tilvejebragt, magter sin Opgave.

I slige Tilfælde kan Hjemmet have en naturlig Trang til hyppigere og mere detaillerede Meddelelser fra Skolens Side, og denne Trang vil blive stærkere, jo flere og større Vanskeligheder der møde i Barnets Udvikling. Og det maa ogsaa erkjendes, at Skolen i disse Tilfælde staar Hjemmet nærmest og har en i Forholdenes Natur begrundet Forpligtelse til at give Hjemmet alle de Oplysninger det daglige Samliv med Eleven maatte sætte den i Stand til at yde. Skole-

manden har desuden jo den Pligt at klare for sig Opdragelsens og Undervisningens Opgave og Virkemidler, og det daglige, gennem en lang Aarrække fortsatte Samliv med en saa stor og meget forskjelligartet Børneflokk fra alle Livsstillinger og alle Aldere fra det 6te til det 18de Aar, maa jo naturlig efterhaanden modne Erfaringen og lette en rigtig Vurdering og Behandling af de forskjellige Tilfælde, der kunne forekomme i det enkelte Barns Udviklingsgang. Hjemmet kan, selv under de heldigste Vilkaar, jo langt fra have saa omfattende, mangeaarige Iagttagelser, det er derimod ofte færdigt med hele sin opdragende Virksomhed, naar den begynder at gaa allerbedst.

I Erkjendelsen af, at Skolen saaledes i mange Tilfælde kan yde Hjemmet ønskelige Oplysninger, have vi derfor ogsaa gjentagne Gange taget under Overvejelse, hvorledes Skolen paa bedste Maade kan opfylde denne Pligt. Vi have atter i Aar drøftet denne Gjenstand og ere komne til det Resultat, at ville give de regelmæssige Bedømmelser om Elevernes Flid, Opmærksomhed, Fremgang og Opførsel noget hyppigere end hidtil, nemlig i Slutningen af Septbr., Decbr., Marts og Juni og i Midten af Novbr., Febr. og Maj, altsaa i alt 7 Gange om Aaret. Foruden disse regelmæssige Bedømmelser, som alle Elever modtage, og hvortil hver Lærer, der har med Eleven at gjøre, yder sit Bidrag, ville de Elever, der give Anledning dertil, navnlig de, der vise Tilbøjelighed til enten slet ikke at udføre deres Hjemmearbejder eller dog kun utilfredsstillende, samme Dag ligesom hidtil faa en Bemærkning derom i deres Med-

delelsesbog til Efterretning for Hjemmet. Desuden ville de Elever, over hvilke der i den regelmæssige Censur er ført stærkere Klager i en eller flere Retninger, faa en Bemærkning hjem med, naar der viser sig betydeligere Tegn til Forbedring. Naar en Elev ikke faar sin Meddelelsesbog med udenfor de regelmæssige Tider, hvad der er Tilfældet med den langt overvejende Del, har det ene sin Grund i, at han ikke har givet Skolen Anledning til særlige Bemærkninger. Hvor der i en eller anden Familie skulde være særlig Trang til stadige specielle Meddelelser i kortere eller længere Tid, er Skolen meget villig til at enes med Vedkommende derom. Forresten henvises til dette lille Afsnits Slutningsbemærkning.

Men det er ikke alene Hjemmet, der har Trang til at høre noget om Eleven, ogsaa for Skolen er det en stor Hjælp, naar den kan faa Oplysninger om hans Væren udenfor Skoletiden. I de Tilfælde, hvor der er givet slige Meddelelser, har Skolen med langt større Sikkerhed og Eftertryk kunnet tage sig af den enkelte end der, hvor den har maattet savne dem. I Hjemmet, hvor Eleven er under langt mindre Tvang, og langt mere kan være sig selv end i Skolen, er der jo den allerbedste Lejlighed til at gjøre Iagttagelser, der kunne være til stor Hjælp for Skolen. Moderøjet har jo desuden en særlig Begavelse til at opdage, hvad der foregaar hos Barnet, naar det er overladt til sig selv, og Moderen har jo som oftest dets Fortrolighed i langt større Grad end nogen anden. Hun er altsaa i Al-

mindelighed særdeles heldig stillet til at samle Oplysninger om Barnets individuelle Liv. Undlader Hjemmet nu at give Skolen de Oplysninger, hvortil den har Trang, saa er det ikke uden Skyld, naar den i længere Tid tager feil i sin Dom, og dens Indvirkning paa den enkelte ikke bærer de tilsigtede Frugter.

Det vil jo uden videre Udvikling være indlysende, at Skolen i sit Forhold til den enkelte Elev vilde kunne have megen Nytte af, naar den f. Ex. vidste, om han har en bestemt Arbejdstid, om han kan være uforstyrret ved sit Arbejde, om han er tilbøjelig til at søge Hjælp, og i hvilken Udstrækning og af hvem den ydes, om han af egen Drift gaar til sit Arbejde og med Stadighed udfører det, og hvormegen Tid han i Reglen bruger dertil, om han røber særlig Lyst eller Ulyst til en eller anden Gjenstand, om han i sin Fritid sysler med Noget paa egen Haand og af egen Drift, og hvorledes han i det Hele stiller sig til Hjemmets hele opdragende Virksomhed.

Hvor Hjemmet har ydet Skolen Oplysninger i nogle af disse eller lignende Retninger, har det baaret gode Frugter og i flere Tilfælde væsentlig medvirket til at overvinde Vanskeligheder, som ellers vilde have overstegtet Skolens Kræfter, saa at den ikke noksom kan opmuntre Hjemmet til at give saadanne.

Da nu efter min Erfaring mange Spørgsmaal om Børn langt bedre og fyldigere forhandles mundtlig end skriftlig, har jeg indrettet det saaledes, at jeg i Tiden fra Kl. 10—12 i Reglen hver Skoledag kan tage imod de ærede Forældre, der ønske at tale med mig om

deres Børn; med dem, der ikke kunne gjøre sig fri paa den Tid, skal det altid være mig en Glæde at enes om en for dem bekvemmere. Man maa derhos huske paa, at skriftlige Forhandlinger om Hjerteanliggender, hvortil Alt hvad der vedrører Børnene dog fremfor noget hører, let medfører Misforstaaelse, som undgaas ved en mundtlig Forhandling. Og naar denne i Reglen ønskes henlagt til Skolen, saa er det begrundet i, at Samtalen der altid kan føres uforstyrret, at mulige Oplysninger lettere kunne skaffes tilveje og at Tiden saa strækker til for langt flere.

Om Karaktergivningssystemet i Skolegjerningen.

At denne Skole lige fra Begyndelsen blandt sine Virkemidler ikke har brugt den daglige Karaktergivning og den derved betingede Op- og Nedflytning af Eleverne, har været og er vel endnu i Manges Øjne en stor Mangel, og da Karaktersystemet væsentlig sigter til at styrke og kontrollere Hjemmefliden og det jo unægtelig kan have en betydningsfuld Indflydelse paa Erhvervelse af Kundskaber, at Eleven i denne Henseende gjør sin Pligt, er det let forklarligt, naar nogen nærer Tvivl om, hvor vidt det overhovedet uden dette Middels Anvendelse kan blive gjørligt for en Skole at tilfredsstille de befalede Examensfordringer.

Uagtet nu Erfaringen i en Række af Aar og ved flere Skoler har vist, at dette godt lader sig gjøre, saa bliver dog Tvivlen ved at holde sig. Ihvorvel nu tidligere Hefter af »Hjemmet og Skolen» indeholde flere Udtalelser om denne Gjenstand, og der navnlig i Nr. 1 og 2 findes en grundig Vurdering af Karaktergivningssystemet af nuværende Rektor Lefolii i Viborg, føler jeg dog Trang til atter at berøre denne Gjenstand og navnlig i al Korthed at paapege det Synspunkt, der efter min Overbevisning maa have en afgjørende Betydning, naar det Spørgsmaal skal besvares, om den opdragende Skole, det vil sige en Skole, der søger at anlægge Undervisningen og at haandhæve Tugten saaledes, at derved Opdragelsens Endemaal fremmes, gjør vel i at optage Karaktergivningssystemet iblandt sine Virkemidler.

Er den opdragende Skole berettiget, og der kan vel ikke godt være Tvivl om, at enhver Børneskole bør være opdragende, saa følger deraf, at den skal betænke sig vel, inden den til Opnaaelse af et specielt og i Sammenligning med den Betydning, Opdragelsens Fremme har, meget underordnet Øjemed anvender Midler, ved hvilke der er stor Fare for, at de kunne virke fjendtlig imod den Aand, Opdragelsen skal stræbe at gjøre til en kraftig Livsmagt hos den Unge. Derom kan der ikke være delte Meninger.

Ligeledes erkjende vel alle Forfængelighed, Ærgjærrighed, Hovmod, Misundelse og Sands for Udvorteshed ikke blot for noget, der er overordentlig villigt til at trives i den menneskelige Natur, men til-

lige for noget saa farligt for den enkeltes højere Liv og Tilværelse, at Opdragelsen ikke noksom kan vaage over den Unge, for at fri ham for disse hans Arvefjender, som den herskende Tidsaand med bydende Magt søger at bringe til Herredømme i alle Livsforhold. Det er ikke alene den Kristne, til hvem Herrens Formaning lyder saa indtrængende i saa Hensende, selv en alvorlig human Overvejelse af hvad der er ædelt og skjønt og Betingelse for al sand Storhed, vil stemple de nævnte Sider i den menneskelige Tilværelse som i højeste Grad forkastelige og samstemme i, at Opdragelsen her har uafviselige Forpligtelser. Fra begge Synspunkter erkjendes det som en Miskjendelse og Krænkelser af de berettigede Krav, Barnet har til Opdragelsen, naar denne vælger eller tilsteder, at der anvendes Virkemidler, der istedetfor at modvirke Udviklingen af disse Onder ligefrem fremelske og pleje dem. Inden et Middel anvendes paa Barnet bør man derfor først samvittighedsfuld undersøge, om dets sande Vel i det Hele er tjent dermed, om det kun virker i den Retning og det Omfang, som er paaregnet, eller om der kan være Fare for, at det under givne Forhold i andre Retninger kan udvikle Onder, mod hvilke de opnaaede Goder kun ere af saare ringe Betydning. Den opdragende Skole har selvfølgelig samme Forpligtelse til en nøje Prøvelse af sine Virkemidler som Hjemmet.

Hvorledes forholder det sig nu med Karaktergivningssystemet, naar det bedømmes fra det her antydede Synspunkt? Er det tilraadeligt, at den opdragende Skole gjør Brug deraf? Det skal villig indrømmes, at dette

System, benyttet med Kraft og Klogskab, kan give mangen en Elev, og navnlig den godt begavede, der kan bringe det til ug. og Nr. 1, en stærk Spore til daglig Flid, saa at der endog uden synderlig Anstrængelse fra Hjemmets eller Skolens Side kan frembringes i en Retning Resultater, som ellers vilde kræve meget fælles Arbejde og ofte lang Tid, for at naas i samme Grad. Og det er vel netop denne Side ved Systemet, der har skaffet det saa mange Venner og gjort dets Anvendelse saa fristende for Skolen.

Men hvad der derhos ofte overses, er ikke blot at der ved dette Systems Anvendelse er Fare for, at Tyngdepunktet for Elevens Arbejde lægges paa den mindre væsentlige Side og hele Undervisningen let faar Præg af Lektiegiven og Lektiehøren og det personlige Forhold mellem Lærer og Elev let bliver overfladisk, men især at Systemet tillige har en stor Evne til at paavirke Eleven i en anden Retning, Evne til hos ham at fremkalde og styrke de Onder, der ovenfor ere fremhævede: Forfængelighed og Ærgjærrighed paa den ene og Misundelse og Bitterhed paa den anden Side. Og er det egentlig ikke først ved den Forfængelighed og Ærgjærrighed, dette System har hjulpet til Væxt og Styrke hos den Unge, at det faar sin store Drivkraft?

Naar det saa tages med i Overvejelsen, at dette Systems Indvirkning varer i 10—12 Aar, at Forfængelighed og Ærgjærrighed i Barnenaturen, der ikke i befæstede højere Hensyn kan finde Modvægt, let skyder frodig Væxt, og at den ofte herskende Tankegang paa

saa mange Maader og Steder yder disse Onder en kraftig Pleje, og at Skolen slet ikke kan beherske dette Middels Rækkeevne og Virkemaade, allermindst udenfor Skolen, saa turde de Farer, der ligge saa nær ved dette Systems Anvendelse, dog vel vise sig at være saa mange og store, at det maa erkjendes, at Børneskolen gjør bedst i at gjøre Afkald paa at anvende Karaktergivningssystemet som Virkemiddel.

Og naar den Unge har forladt Skolen og paa eget Ansvar skal arbejde i Selvopdragelsens Tjeneste og kæmpe for at højere Bevæggrunde blive de ledende og herskende hos ham i alle Livets Forhold, mon han saa vil beklage sig over, at Skolen og Hjemmet vare enige i efter bedste Evne at forhindre, at Forfængelighed og Ærgjærrighed fik Magt over det unge Sind?

De Skrøbeligheder, der selv i de lykkeligste Tilfælde klæbe ved vor fælles Gjerning med den Unge, ere jo saa store, at vi nok kunne samstemme i at ville undgaa Anvendelsen af et Virkemiddel, der saa let kan medføre ubodelig Skade for hans hele sædelige Karakterudvikling, og at vi hellere ville paatage os det vanskeligere Arbejde at hjælpe den sande Lydighed og Kjærlighed til at blive en Livsmagt hos ham.

Skolelønnen

vil fra 1ste August d. A. ved Omsætning til Kronemønt blive for-
 højet med en Ubetydelighed for alle Klasser, men noget mere for
 de 3 øverste Latinklasser, hvor den ved Lov af 1ste April paa-
 budte Deling af Undervisningen medfører betydelig forøgede Ud-
 gifter. Den vil saaledes fra ovennævnte Tid i **Drengeskolen**
 være som følger:

i 1ste Fællesklasse	7 Kr. maanedlig
i 2den og 3die Fællesklasse	9 - —
i 4de, 5te og 6te Fællesklasse samt 1ste og 2den Latin- og Realklasse	11 - —
i 3die Latinklasse, 3die og 4de Realklasse . . .	13 - —
i 4de Latinklasse	15 - —
i 5te og 6te Latinklasse	17 - —

Ved Opkrævningen af Skolepengene følges følgende Regler:

1. Skolepengene betales forud ved Begyndelsen af Maaneden,
 om en anden Betalingstid kan der gøres særlig Aftale.
2. I længere Sygdomstilfælde betales for den Maaned, i hvilken
 Eleven bliver syg, og for den næste; for Resten af Tiden
 beregnes ingen Betaling.
3. For den, der kommer ind i Maj, Juni eller Juli, beregnes
 Juni og Juli kun som 1 Maaned.
4. Af flere Brødre betaler den ældste fuldt, men enhver af de
 andre 2 Kr. mindre om Maaneden end han ellers skulde have
 betalt.

5. Dimittenderne betale ogsaa for Juli, og desuden som Bidrag til Examensudgifter og for Testimonium i 4de Realklasse (og de i 4de Latinklasse som afslutte) 17 Kroner og i 6te Latin-klasse 21 Kr., hvori er beregnet 1 Krone for Stempel.
6. I Januar betaler hver Elev 25 Ore for de smaa Fornødenheder, Skolen leverer.
7. Andre Skolefornødenheder (Skrive-, Stilebøger o. s. v), som Skolen leverer efter Elevens Begjæring, betales kvartalsvis efter de Handlendes Detailpris, der forsyner Skolen dermed.
8. Ved Indtrædelsen i Skolen fra Skoleaarets Begyndelse beregnes for August kun den halve Betaling.
9. Ved Indtrædelsen i Skolen betales foruden Skoleløn en Gang for alle 6 Kr.; dog falder denne Betaling bort for de Elever, der optages i 1ste Klasse.
10. For Deltagelse i Dandseundervisningen i de 6 Vintermaaneder betales 12 Kr.

I **Pigeskolen** er Skolelønnen i

1ste Klasse	6 Kr.
2den og 3die Klasse	8 -
4de, 5te, 6te og 7de Klasse	10 -
8de Klasse	12 -

Af flere Søstre betaler den ældste fuldt, men hver af de andre 2 Kr. mindre om Maaneden, end hun ellers skulde have betalt.

For Deltagelse i Gymnastikundervisningen betales 70 Øre om Maaneden.

Forøvrigt gjælde ogsaa her ovenstaaende Nr. 1—3 og 6—10.